

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisorile neratificate nu se
primesc.
Manuscrisurile nu se returnează.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIROURI de ANUNȚURI:
In Viena la M. Dukas Nachf.,
Max. Augenthaler & Emmerich Les-
ner, Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachf., Anton Oppelk.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII. Erzsébet-körut).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tariful și învo-
ială. — RECLAME pe pagina
8-a o serie 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXII.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare zi
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 40 cor., pe șase luni 30 cor., pe trei luni 18 cor., pe un trimestru 12 cor., pe o săptămână 4 cor. pe zi.
Pentru România și strălău.
Pe un an 40 franci, pe șase luni 30 fr., pe trei luni 18 fr., pe un trimestru 12 fr., pe o săptămână 4 fr. pe zi.
Se primumeră la toate ofi-
ciile poștale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
târgului nr. 30, etajul
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 6 cor.
Cu dăruirea acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 8 cor. — Un exem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 24.

Brașov, Sâmbătă-Duminică 1 (14) Februarie

1909.

Din cauza sfintei sărbători de Luni, ziarul nu va apare până Marți sara.

»Tot Neamțul, hainul...«

S'a zis odinioară, că în monarhia noastră se poate omul aștepta chiar și la lucrurile cele mai puțin verosimile. De această aserțiune a unui politician de spirit, trebuie să ne aducem aminte privind la caleidoscopul evenimentelor interioare.

În Austria cade un ministeriu din cauză că conflictul acut dintre Cehi și Germani turbură apele parlamentului. Acest ministeriu se reconstruește apoi iarăși, având în sânul său și câte un ministru național ceh și german. Se zice, că apare mai întârit și că nu mai are caracterul unui ministeriu de funcționari, dar totuși va fi numai provizor și va trebui să urmeze o nouă reconstruire, ca să devină în întregime ministeriu parlamentar. Vrea să zică cu alte cuvinte, că în Austria ministerele cad acum ca pisicile, în picioare.

La noi în Ungaria e altfel mecanismul parlamentar, dar și aici se petrec lucruri, cari fac să te miri. Până mai de curând se urgita reforma electorală pe motiv, că trebuie să premeargă neapărat tuturor celorlalte chestiuni, ce mai sunt de regulat cu Austria. Acum guvernul ungarinici că se mai gândesc la reforma electorală, au dat-o la o parte și parlamentează și negociază asupra tuturor chestiunilor pendente, ca și când s'ar fi întors cu totul foaia, și aceste ar trebui rezolvate înainte de a se face reforma electorală. Mai mult se tratează de viitoarea organizare a băncii de note. După Iusth a rămas să meargă și Kossuth la audiență. Plecarea lui la Viena, însă se amână din zi în zi. Se zice, că din cauza boalei sale, pe când de fapt amânarea re-

zolvării acestei chestiuni pare a fi dorită și voită de guvern. Ori și cum ar întoarce-o și ar suci-o cei de la cărmă, totuși se dovedește, că în împrejurările actuale chestiunea care reclamă cea mai grabnică soluțiune este tot cea militară.

Și iată că pe nesimțite parlamentul se află iarăși în fața cerinței, de a vota contingentul recruților, deocamdată pe cel ordinar, pe când în audiențe, în conferențe și în consultările, ce să țin odată la Viena, altădată la Budapesta, se discută deja despre contingentul extraordinar urcat, despre reorganizarea armatei și despre noua lege militară, prin care să se introducă serviciul militar obligator de doi ani. Și toate aceste consfătuiri pregătitoare se află pentru moment sub presiunea unui iminent conflict armat cu Sârbia.

Serbia nu încetează a amenința monarhia noastră cu războiul și provocațiunile țin pas cu amenințările. Partidul războiului cu prințul moștenitor George au alarmat toată Europa. Austro-Ungaria a tăcut până acum și cei din Viena găsesc deodată că a avut prea multă toleranță față cu Serbia și că azi-mâne totuși se va vedea silită să adreseze Sârbilor un ultimatum. Pacea e deci amenințată cu toate că Austro-Ungaria și Bulgaria sunt pe cale a se înțelege cu Turcia. Ministrul de războiu sârbesc și-a fost dat dimisiunea, pe motiv, că nu se fac înarmările destul de serios, astăzi sosește știrea, că s'a decis a rămânea în postul său, de unde se poate conchide la o întărire a partidului războiului.

Ce e mai frumos, opoziționalii radicali kossutiști din dietă pretind că de aceea se face atâta vorbă în Viena de o apropiată ciocnire cu Serbia, fiindcă printr'asta vor să ajute guvernului ungar să iasă din incur-

cătură, având un motiv tare pentru urcarea contingentului armatei și regularea tuturor problemelor după dorința lui Schönaich, Aerenthal și Werkerle.

Nai ce-i face. Credința Curuților este și rămâne că tot Neamțul hainul are să păcălească pe Maghiar.

Cestiunea băncii. Cea mai nouă propunere a guvernului ungar pentru a deslega cestiunea băncii e următoarea: Sub supravegherea băncii comune austro-ungare să se înființeze câte-o bancă de note în Austria și Ungaria, care fiecare să tranșeze afacerile interne ale țării pe riscul propriu. Acest proiect, se zice, l'ar aproba și Iusth.

Consultările asupra noii legi militare s'au început în Budapesta la 11 Febr. n. c. la ministeriul de honvezi, între reprezentanții celor două ministere ale apărării țării și între reprezentanții ministeriului comun de războiu. Președintele al conferinței este șeful de secțiune în ministeriul comun de războiu generalul Hoffmann. Aceste consultări sunt o continuare a conferințelor recente din Viena.

Dela Curtea cu jurați din T.-Mureșului.

Pertractarea procesului de presă intentat
contra d-lui avocat Dr. Cassiu Maniu.

(Raport special al „Gaz. Trans.”)

Târgu-Mureșului, 10 Febr. n.

Nici n'a ajuns încă la cunoștința tuturor noua condamnare a redactorului responsabil al »Gazetei Transilvaniei« de către curtea cu jurați din Târgu-Mureșului și iată-ne astăzi în fața unei noi sentințe, care prin pedeapsa aspră ce-o pronunță întrece tot ce s'a pronunțat în timpul mai recent în contra ziaristilor români.

Un an de zile închisoare și 1000 cor amendă, ce i-s'a dat avocatului român din Cluj d-lui Dr. Cassiu Maniu pentru scrișoarea ce-a adresat-o lui Björnson și a publicat-o în »Gazeta Transilvaniei«, a produs chiar și în Târgu-Mureș, prezenți la per-

tractare, consternare, considerând-o și ei de o pedeapsă din cale afară aspră. »Pedeapsă ca aceasta, care s'a dat pentru un singur articol — a exclamat un avocat ungar care a asistat la pertractare — vor avea ca rezultat numai, că vor produce o prăpastie și mai mare între politicienii din tabăra maghiară și a naționalităților!« În același mod a fost comentată sentința și de alți cetățeni maghiari din Târgu-Mureșului și vă mărturisesc că n'am văzut pe nimeni bucurându-se de verdictul croit de tribunalul prezidat de groful Lazar Miklos. Este la loc cred, când vorbesc de acest grof, se reamintesc, că el este acel sovinișt, care ca fost procuror la Alba-Iulia calificase într'un proces pe Avram Iancu de »haramia vezér« (căpitan de bandiți).

Dar să trec la pertractarea, care a început la oarele 9¹/₄ dim.

După constatarea prezenței acuzatului Dr. C. Maniu și a martorului V. Branisice s'a luat naționalul acuzatului. Președintelui i-a făcut o deosebită plăcere a accentua în câteva rânduri, că acuzatul Maniu a mai fost pedepsit cu un an închisoare pentru agitație.

Procurorul cere instituirea unui tălmăciului, pentru a se clarifica unele expresiuni din articolul incriminat, cari îi par greșit traduse în ungurește.

Tribunalul hotărăște admiterea tălmăciului, nu însă pentru constatarea incorectității traducerii maghiare, care — fiind o traducere oficială — este corectă, ci pentru tălmăcirea fasiunilor martorului V. Branisice.

Urmează apelul juraților și se trag la sorti următorii 12 jurați: Duducz Antal, Hegedüs Fr., Dozsa Sandor, Imre Denez, Horvat I., Szalmassy Gy., Drexler Bela, Hajos K., Barabas G., Csiszár Ad., Varga Fer. și Benkő L.

Se ia jurământul juraților și tălmăciului Dr. C. Tentea.

Urmează cetirea actului de acuză.

Acuzatul, care apărându-se singur fără avocat s'a folosit de limba maghiară, observă că textul reproduș în actul de acuză e ciuntit și că din textul tradus lipsește poenta articolului; cere prin urmare cetirea întregului articol.

Președintele dispune cetirea întregului articol, adevă că scrișoarea adresată lui

reanțiarul, d. Metulescu, în lecțiunea sa. Această întrebare mi-a adus aminte de cântecele haiducești din epoca Fanarioților, și m'a îndemnat să scriu rândurile de față, dând aci analiza unui cântec, făcută elevilor mei pe când eram profesor; pentru că în cântecele haiducești din acel timp și în marele suflet al lui Tudor, om din popor, se află răspunsul, pentru ce mișcarea acestuia s'a făcut la 1821, și nu mai curând sau mai târziu.

S'a zis că literatura unei națiuni este expresiunea sau oglinda sufletului ei. Cu mai mult temei se poate zice aceasta despre literatura nescrisă a unui popor, prop gată și păstrată numai prin viu graiu. Ea cuprinde comori prețioase și necesare pentru istoric, pentru psiholog, pentru scriitor, și chiar pentru omul politic. Nici istoria, nici psihologia poporului, nici literatura națională, nu se pot face bine, nu merg pe calea firească de dezvoltare, dacă nu-și iau punctul de plecare și nu se întemeiază pe tradițiunea națională, aflată în literatura populară nescrisă. Aci află istoricul dovezi, nu atât faptele cât morale, pe cari nu le poate afla nicăiri în altă parte; psihologul vede în tr'însa oglindirea însușirilor sufletești ale poporului; și pentru poezi este un bogat izvor de inspirațiuni în creațiunile lor literare.

Câte lucruri nu ne poate spune un singur cântec, ca cel următor, d. e. luat din colecțiunea lui V. Alexandri:

Mult mi-e dor și mult mi-e sete,
Să văd frunza'n codru verde,
Să mai strâng vreo șapte cete!
Primăvara, muma noastră,
Sufică bruma din fereastră
Și zăpada de pe coastă;
Să văd iar verzând în cale,
Să mă las iar în cea vale
C'o păreche de pistoale.

Frunza'n codru cât se ține,
Toți voinicii trăse bine;
Iară frunza dacă-l lasă,
Toți voinicii merg pe-acasă,
Și, la para focului.
Zac de dorul codrului!

Frunză verde de susaiu,
De-ar veni luna lui Maiu,
Să-mi aud cerul tunând,
Să văd norii fulgerând,
Ierbulița'n șesuri dând;
Să mai văd focuri pe afară,
Copilaș cu pielea goală,
Cai în câmpuri nechezând
Și voinici pe plaiu suind.

Această poezioară este o doină haiducească din timpul Fanarioților. În ea vedem exprimate, cu multă măiestrie și vioiciune, două simțăminte: dorința de răsunare în contra jefuitoarelor poporului, caracteristică mai ales poeziei populare din epoca haiducească, sub domnia Fanarioților; și vedem simțământul dulce, intim și tainic al poporului român pentru natură și frumșetea ei.

Ca să înțelegem ura și setea de răsunare la un popor, înzestrat cu o inimă atât de bună și generoasă ca a Românilor, trebuie să ne aducem aminte de trecutul lui, și mai ales de timpul Fanarioților, epoca cea mai tristă și mai dureroasă din istoria acestor țări.

Poporul dela țară, silit de o parte de trebuințele și lipsele cauzate prin multe războaie; de alta de sila, nedreptățile și jafurile neîncetate ale boerilor și autorităților, ajunsese de mult în starea de clăcași sau robi ai proprietarilor. Sub Fanarioți, țările române fiind exploatare în modul cel mai barbar și mai nerușinat de Turci și de creaturile lor, de Grecii din Fanar, starea poporului ajunsese de nesuferit. Multimea nesfârșită a birurilor și a jafurilor, tirania fanarioților și a boerilor pământeni, schingiuirile de tot felul, cărora țărani erau supuși pentru stoarcere de bani, făcuseră din ei, cum ne spun și istoricii străini, oamenii cei mai nefericiți din toată Europa. Ne mai putând îndura greutatea și tirania, țărani își părăsiau vetrele și emigrară, unii cu familii cu tot în țările străine, iar alții apucau calea codrului. Probabil că de atunci datează număroase sate românești de pe valea Timocului în Serbia, și în Bănat, unde se găsește nume de ale comunelor românești din România și mai ales din Oltenia. Numai cei ce nu puteau fugi rămăneau și, prin satele atât de vesele odinioară, nu se vedeau adese ori de cât

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Insemnătatea cântecelor noastre haiducești.

Martii seara, în 20 Ianuarie s'a înaustrat seria lecțiilor populare, date de profesorii școlilor secundare din Craiova, în amfiteatrul liceului. Aceste lecțiuni autorizate de ministerul instrucțiunii publice, după lămuririle date de d. profesor Marius Metulescu, care a ținut prima lecțiune, despre Tudor Vladimirescu, având în vedere publicul pentru care se fac, țin mijlocul între conferințele Ateneului și între cursurile pentru adulți.

Lecțiunea d-lui Metulescu avea și un interes de actualitate. Pentru că precum spunea dânsul cu mult temei, marele eveniment al unirii celor două țări române, a cărei aniversare semiseculară se serbează anul acesta, la 24 Ianuarie, și toată organizarea de azi a statului român, își are obârșia în revoluțiunea lui Tudor. El a murit ca martir, dar ideea pentru care s'a resculat a triumfat, și din sângele lui s'au născut și se vor naște legiuni întregi de eroi, gata de a apăra și a jertfi pentru idealul căruia Tudor și-a închinat viața, pentru libertate și mărirea patriei române.

Pentru ce mișcarea lui Tudor s'a făcut la 1821, și nu mai curând? se întreabă confe-

Björnson și semnate de Dr. Cassiu Maniu, de următorul cuprins:

»Ilustre Magistre iubite.

Intr'una din scrisorile precedente, stăruiam cu încăpăținare asupra tezei: în toate timpurile ce au trecut, Maghiarii s'au lăpdat, aproape cu dispreț, de vecinicele principii ale eticii internaționale, împotriva căreia nimănui nu-i iertat să greșească, și, cum spusese încă de mult celebrul antropolog și bărbat politic, contele Gobineu, caracteristicile josiicii ale rasei fino-ugrice au rămas moștenire rasei maghiare și s'au ivit în caracterele lor private și publice, ca neperitoare însușiri de corupție, de necinste, de incapacitate pentru adevărata viață de stat ce se poate elădi numai și numai pe neiertătoarea moralitate publică.

Senzaționalul proces al »concediatului« ministru de justiție Polonyi, este, din clipa ce s'a sfârșit, un document istoric pentru aceste inherente însușiri, pentru ființa rasei maghiare.

Pentru noi este de prisos orice erudiție ca aceea dovedită de faimosul autor al operei »Epoca și viața lui N. Machiavelli« spre a ne încredința, că morala este temelul ori-cărui așezământ public, sau privat. Pentru noi este prea de-ajuns câte un proces de-acesta, deslășurat în viața politică a capitalei — ca să putem compune un strașnic proces verbal despre situația moraliă a unui întreg popor. Prea de-ajuns un astfel de proces, să dovedim încodată cât e de adevărat, că cei ce scriu istoria sau fac politica unei țări, numai atunci vor face omenimei într'adevăr servicii mari, dacă figurile istoriei, persoanele politice, și viitorul în dezvoltarea socială, ei le vor măsura exclusiv cu gingașa măsură a cinstei, a sfințeniei, și a respectului sincer!

Magistre! Dacă Te-ai fi nimerit la Budapesta mai zilele trecute, și dacă ai fi căutat să fii de față la grozava luptă, ce s'a dat între exministrul maghiar și între vrednicul său adversar, deputatul Lengyel, neapărat ai fi simțit nobila satisfacție, ce trebuie să simtă ori-ce inimă curată văzând adevărul desvâlit.

Acest adevăr se cuprinde pe deplin în teza fixată de toate istoriile în cari s'a manifestat conștiința moralității mai pe sus de ori și ce, în teza, pe care o pusem și eu înainte: un om de caracter nu poate decât să disprețuiască din suflet maximele de cari este condusă actuala viață de stat maghiară, să le disprețuiască pentru fățărnicia lor mincinoasă, prin care a fost amăgită și înăbușită ori-ce opinie publică sănătoasă și prin care s'a corupt pe urmă tot spiritul maghiar din țara asta, fie în viața publică, fie în viața privată!!

Căci, în acest proces nu poate fi vorba numai de domniile-lor Polonyi și Lengyel.

Căci, dacă vom lua în socoteală, că exministrul Polonyi a fost numai de nesățioasa lui lăcomie, după »auri sacra fames« îndemnat la cele mai uricioase fapte, timp de o viață întreagă, în timpul generației dintre anii 1880—1905; apoi dacă luăm, că martorii de frunte în proces — toți oameni de frumoase poziții în Budapesta — avuseseră de mult cunoștință, da

*) Pasquale Villari.

bătrâni, ologi, copii și nu se auzia decât urlatul lugubru al cânilor. La 1775, într'un singur an, mai mult de zece mii de țărani lăsară plugul și se apucară de tâlhărie.*) Era un fel de rășbolu, ce asupriții făceau în contra asupritorilor. Lipsea numai un conducător luminat, care să concentreze aceste puteri de luptă și să ridice poporul în masă. Acest conducător de abia la 1821 s'a ivit. Acesta era »domnul Tunor«, numire dată lui de popor și sancționată de posteritate, care l'a pus în șirul domnilor celor mari ai țării, ținând samă de marele lui devotament și curaj și de schimbarea dorită, acuză în istoria țărilor române, prin scurta sa activitate de 75 de zile. Acea mișcare putea s'o facă »numai un om ca Tudor«, om eșit din sânul poporului, dispunând de oarecare stare materială și ajuns prin meritele și iscusința sa la un rang de boerinaș, fără însă de a-și uita, ca mulți alții, originea și datoria, la care se simțea chemat de forța împrejurărilor și de Dumnezeu dreptății, care nu mai putea suferi nedreptățile și chinurile strigătoare la cer ale acestui popor. Pătruns de milă pentru țărânul strivit și călcat în picioare, și de indignațiune în contra apăsătorilor lui, mai răi decât niște flără sălbatice, marele Tudor, când a sosit ora, a chemat în jurul

temeinică cunoștință, despre imoralitățile lui Polonyi, însă tăcură muți până acum; dacă mai socotim, pe deasupra, manifestațiile de simpatii, ce deputații maghiari, în frunte cu grozavul Ugron, fac zi de zi, zgomotos, acestui Polonyi adânc căzut în păcate — în adevăr conștiința publică nu mai poate fără de a se revolta în sfârșit indignată!! Ea-ți pune necontenit, o întrebare, care stăpânește, trebuie să stăpânească orice societate: se poate oare, ca într'un stat european corupția să fie un ce admisibil, se poate oare ca ea să fie admisă, poate prin convenție, tocmai de cătră cei ce-și zic reprezentanți ai suveranei puteri de stat; de cătră cei ce sprîjină un guvernământ sau represintă o capitală, un parlament??

Se poate oare, ca să mai dureze un astfel de sistem politic, care crede compatibile cu sine astfel de grele atentate la interesul public, la onorul tuturor cetățenilor din această sărmană țară?! Se mai poate oare nădăjdui, că în viitor, — pe lângă un sistem politic ca acesta de corupători și corupți fără pic de rușine — nu va fi lăsat pradă hămisiștilor oricare cetățean pacinic, o ceată întreagă de cetățeni, un neam întreg, drepturile lor cele mai sante, avutul lor chiar!! Și mai pe urmă, oare cei mari și tari, încă nici acum nu cred, că a sosit momentul istoric când trebuie să triumfeze în sfârșit adevărul, când trebuie să se manifeste cu putere conștiința generală, ștergând de pe fața pământului acest soi de oameni, cari au rupt toate legăturile morale cu semenii lor, prin nevruntata lor imoralitate publică!?!

Iar aceste țele nu sunt numai de eride alaltăieri. Ele își au începutul deodată cu despotismul de rasă al Maghiarilor!

Acest despotism de rasă, practicat și exploatat viclean de aristocrați rău creșcuți și de niște semidocti îngâmfăți, pe urmă a făcut să se închege în numele lui mii și mii de cete mărunte, cari însă au toate una și aceeași deviză: »parale, parale!« Cete de vampiri, cari vor putea fi risipite numai prin zdrobirea despotismului ca principiu politic! Da, numai atunci, căci ele și-au făcut ascunse culcușuri ferite de lumina curată și binefăcătoare pe acest tărâm mocirlos, sălbatic, departe, foarte departe de moralitatea publică!

Este dar cu neputință, ca moralitatea publică să prindă putere, când o minoritate a populației are ea singură toate drepturile de a se împărtași în mod gratuit aproape de toate bunurile, de toate avantajele culturale și materiale ale unui stat, produse — în loc de a lor — de greaua muncă, de curățenia vrednică și de cinstea neștirbită a tuturor celorlalte milioane ce fac parte din populația aceluiaș stat.

Iar din partea celor ce stau în fruntea culte și a justiției, unii la înălțimi așa de frumoase și respectate, din partea acestora totdeauna va fi indiferentism păcătos, dacă se vor feri a lua bine de seamă, că acest sistem politic, această »manoperă«, este de adreptul negarea conștiinței, este disconsiderarea ei, ceea ce în definitiv va educa bărbați de stat prin eselență fără caracter!

Cu astfel de bărbați în cele mai înalte posturi, — chiar și în jurul înaltu-

său pe toți cei nedreptățiți, și a ridicat steagul eliberării de Greci și de »ciocoi«, întâi pe zidurile întărite ale mănăstirii Tismana, de unde înzadar se încercară a-l scoate oamenii stăpânirii. Iar când ceata s'a mărit de ajuns, a plecat peste Olt, spre București, unde s'au unit cu el și o parte din boeri, și elevii lui G. Lazăr. Iar lăncu Văcărescu a scris în acel timp *Marșul Rugăciunea* și alte poezii, cari formează ciclul cântecelor lui naționale și cari sunt interesante dovezi istorice de spiritul timpului.

Până la Tudor, cei ce numai puteau suferi jugul

Se lăsară de răzășie
S'apucău de haiducie,
Ca să-și facă ei dreptate
Cu cea ghioacă de pe spate:
Și-și făceau judecători
Cei stejari nestrâmbători.

Astfel ne putem explica simpatia poporului pentru haiduci, binefăcătorii și eroii săi naționali. Și literatura haiducească este până astăzi cea mai răspândită în popor.

Această luptă surdă, ca și luptele regulate, se purtau mai ales vara. Pentru aceea era așteptată cu atâta nerăbdare venirea primăverii.

Mult mi-e dor și mult mi-e sete,
Să văd frunza 'n codru verde,
Să mai străng vr'o șapte cete!

lui Tron, — vreau Maghiarii să contribuie și ei cu petricica lor la grandioasa clădire a atâtea jertfe cere, a culte și civilizației? Da, ei cu miniștri corupți, cu astfel de pilde vreau să alimenteze și să întărească spiritul public, spiritul culte și civilizației, al muncii harnice și conștiente, astfel de oameni pun în fruntea grelelor datorințe ce are statul, cu menirea de-a feri conștiințele miilor de supuși, așa de des încercate de ispite rele și de slăbiciuni înăscute, prin astfel de oameni vreau să deschidă comorile înaltei culte, acelor milioane, cărora încă nu li s'a dat să pătrundă la ele, să le deschidă orizonturi largi, pentru o viață de veci în cinste, în vrednicie, și prin acestea, în înțelepciune...!

În adevăr, cu statul acesta »milenar« azi-mâne ajungem la veacurile din istorie a »nebulniei periodice«, iar istoriografulor înțelepți le oferim de sigur un tablou de »petites-maisons«, cum zicea Voltaire. Exclusivismul politic este, în orice stat, unul din cele multe vărtejuri ale imoralității.

Apucătura cea mai simplă a particularismului este totdeauna substituția conștiinței și caracterului prin interese individuale, egoiste. Cine începe a se »particulariza«, acela trebuie să frângă întâi orice il poate lega de morală, de naționalitate, de justiție, de religie, de adevărurile științei, de experiențele proprii și universale, cari toate la olaltă formează un caracter drept, și sunt temelul unei conștiințe universale — coroana, opera cea mai perfectă a civilizației, a dezvoltării omenieții!! Când particularizmul cuprinde în ghiarele lui oamenii și statul, — bunii patrioți sunt perduți, dacă puternicul judecător al istoriei și civilizației, se dovedește slab și neputincios.

Dea Dumnezeu, ca uratul proces al lui Polonyi, să deschidă ochii marelui judecător, căruia este încredințată cărmuirea înaltelor destine, ce are statul și individul!

Dea Dumnezeu ca marele caracter al Vostru și venerabila vârstă la care a-ți ajuns în vrednicie, să aibă puterea de-a însufleți pe toți adevărații prieteni tari ai binelui public și ai fericirii omeniești, pentru îngrozitoarea ciocnire, ce se va încinge între adevăr și cinste și între cei ce înfățișează josiicia și lăcomia aci pe pământ. Primiți, etc...«

După citirea articolului Președintele întreabă pe acuzat, dacă dânsul este autorul articolului și dacă da, ce scop a urmărit prin publicarea lui.

(Va urma)

Situațiunea în Austria. Noul cabinet Bienerth declară în programul său, că vrea să fie un ministeriu al administrației țării, neînfluințate, al apropierii naționale și al reformei sociale. Acest ministeriu va îngriji ca funcționarii să nu asculte de altă autoritate, decât de a superiorilor lor legali; administrația să nu mai fie influințată de interesele de partid. *Guvernul va mai stăruie, ca să se facă pacea națională prin întemeierea unei ordine de drept național.* Ohii declară, că noul cabinet amenință interesele cehice și slave, de aceea nu se poate aștepta la încrederea

În această dorință a sa haiducul român invoacă primăvara, plin de încredere și de iubire, ca pe o mamă binefăcătoare.

Primăvară, muma noastră,
Sufă bruma din fereastră,
Și zăpada de pe coastă;
Să văd iar verzând în vale,
Să mă las iar în cea vale
C'o păreche de pistoale.

Și cu un ton de familiaritate și recunoștință îi spune, cât ajutor și câtă mulțămire află Românul în sânul naturei, îndată ce sosește primăvara; și cât suferă când iarna geroasă îi silește să se reînțoarcă în mijlocul societății de atunci.

Frunza 'n codru cât se ține,
Toți voinicii trăiesc bine;
Iară frunza dacă-l lasă,
Toți voinicii merg pe-acasă,
Și la para focului,
Zac de dorul codrului.

Trăind pururea în intimitate cu natura, fie ca păstor în văile și pe culmile munților, fie ca plugar la poalele lor, pe mânăsele câmpii ale țării sale, poate la nici un popor din Europa simțământul naturei nu este atât de viu și de adânc ca la poporul român.

Lui îi place a se indentifica cu natura și a vedea într'ansa pretutindeni viața, așa cum o dorește el.

Cehilor. *Partidele germane*, unele iau o poziție așteptătoare, rezervată, altele sunt pesimiste și declari de pe acum, că nu o să se aleagă nimic din programul noului guvern și că sfârșitul va fi disolvarea parlamentului. Numai *creștinii-sociali și Polonii* par a fi mai mult sau mai puțin mulțămiiți cu noua formațiune.

Adunarea Asociațiunii din Arad. După o stagnare mai îndelungată, în care timp »Asociațiunea aradană pentru cultura poporului român« s'a mărginit la distribuția unor modeste ajutoare pentru ucenicii de meserii, ea a dat acum prin adunarea generală ținută Joi în Arad un puternic semn de viață, de reînviere, care promite pentru viitor o mănoasă, întinsă și binecuvântată activitate culturală națională. Reservându-ne a aduce un raport mai amănunțit în nrul poporal, ne restrângem pentru astăzi a comunica, că adunarea, la care au asistat la 3:00 Români, a fost prezidată de P. C. Sa protosinelul Roman *Ciorogariu*. S'au rostit însuflețite discursuri de președinte și de d-nii V. *Goldis*, Em. *Ungurenu* și P. *Givulescu*.

După citirea raportului general și a rapoartelor casierului (averea Asociațiunii e de 19,491 cor. 8 b.) a bibliotecarului (690 opuri) s'a constituit biroul adunării în frunte cu președintele P. S. Sa episcopul Ioan I. *Papp*. Referentul comisiunii pentru înscrierea membrilor raportează că s'au înscris 10 membrii fondatori cu câte 100 cor., 38 cu câte 80 de cor. și 81 membrii ordinari cu câte 4—5—6 și 20 cor. S'au încasat cu totul 4460 cor. După încheierea adunării a urmat un banchet, iar seara un splendid bal.

Mandatul del Oravița.

Acest mandat, se știe, l'a avut mult regretatul Coriolan Brediceanu. Imediat după moartea acestuia adversarii s'au gândit la ocuparea mandatului printr'o creatură a lor. Din partea partidului constituțional al lui Andrassy, căruia îi aparține și faimosul Burdia, fu candidat iute și de grabă profesorul din Budapesta Dr. Iosif *Siegescu*. Pe acesta l'a luat îndată Burdia de braț și l'a dus la Oravița, ca să facă să fie candidat de o parte a alegătorilor în speranță, că doar cu ajutorul puterii, le va succeda, să cucerească cercul electoral al neînvinșului »taică al Bănățenilor«. Ziceam, că *Siegescu-Burdia* și-au făcut socoteala fără birtaș, și speram că se va vedea în curând, că am avut dreptate.

Prin foile ungurești, ce ne-au sosit azi, cetim următorul comunicat caracteristic:

»Candidatul partidului constituțional Dr. I. *Siegescu* a sosit azi însoțit de deputații *Burdia*, *Pescha Miklos* și br. I *Stoianovici* în Oravița, unde a fost primit cu entuziasm (?) de un foarte mare număr (?) de alegători. *Siegescu* a desfășurat în vorbirea sa »principiile sale patriotice« și s'a mărturisit ca *aderent al guvernului național*, accentuând totodată »necesitatea concordiei între Maghiari și Români«. La amiazi s'a dat un banchet în onoarea candidatului, de unde s'au trimes telegrame,

Floarea modestă este pentru el o ființă simțitoare și înțeleaptă, care știe mulțămii, cu soarta sa, cum ne spune în *Soimul și floarea tagului*. Codrul și stejarii, lui îi sunt frați. Când aude isvorul murmurând îl întreabă, de ce suspină? Boul, calul, oia sunt tovarăși iubiți ai vieții sale, care adeseori îi sfătuesc de bine; și interesându-se de soarta lui, îi prevestesc relele, de care trebuie să se ferească. Întreagă natură este pentru el un templu majestuos, cum ne spune în *Miorița*, sau o mamă binefăcătoare, căreia el îi atribuie iubirea și dreptatea, de cari este însetată inima sa.

Iubirea Românului pentru natură se vede și în datoria sa de a începe mai fierecă cântec cu numele unei flori sau a unei plante, potrivit cu simțământul de care e mișcat și pe care voește să-l exprime în cântecul său. Această datină e comună poporului român cu cel italian; de asemenea cu Grecii, Albanezii, Slavii și chiar cu vechia literatură orientală.

Cântecurile populare italiene încep adeseori cu numele unei flori ca și cântecurile românești. Deosebirea este numai că Italianul zice *fiore*, iar Românul *frunză verde*; și că italianescul *fiore* se rapoartă mai mult la persoană, iar românescul *frunză verde* mai mult la lucru. Dar în amândouă limbile floarea sau planta invocată se alege de regulă după asemănarea ce poate să aibă cu simțământul, de care

*) Vezi N. Bălcescu, *Starea socială a muncitorilor plugari*, în Magazinul istoric, tom. II. p. 229.

Anunț de licitație.

În 22 și 23 Februarie st. n. 1909 se vor vinde cu licitație obiectele ce sau amanetat din 10 Nov. 1907 până inclusive 18 Ianuarie 1908 și anume: sub numărul 15060—1907 până inclusive cu Nr. 855—1908, al căror termen au expirat și nu s'au rescumpărat.

Licitatia va avea loc în localul Casei de zăloge, dela 8 oare până la 11 oare a. m și în cas de lipsă dela 2 până la 4 oare p. m.

Obiectele, cari se vor vinde, sunt: Giuvaericele, Clasornice de aur și argint și alte scule de aramă, Cioaie, Cositor, flanele, haine bărbătești și femeiesci, Cisme, Ghete și altele.

Vânzarea se face în bani gata. Rescumpărarea sau încreirea amanetelor se poate face numai cu o zi înainte de licitație.

În ziua vânzării cu licitație nu se permite nici într'un chip a prelungii amanetarea.

Brassó. 30 Ianuarie 1909.

(3-3). Oficiul casei de amanetare din Braşov.

„ŞINCANA“

instituit de credit și economii, societate pe acțiuni în O-SINKA, (comitatul Făgăraș.)

Concurs.

Institutul de credit și economii „ŞINCANA“ din Şinca-veche publică concurs pentru ocuparea postului de contabil cu termen până în 21 Februarie st. n. a. c.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar anual de Cor. 120) —
2. Tantiemă statutară.

Reflectanții la acest post au să dovedească, că au absolvat școala comercială și că au praxa necesară de a purta agendele de contabilitate de sine stătător.

Acei cari posed și limba maghiară sunt preferiți.

E de dorit ca petenții la acest post după puțină să se prezinte și în persoană la instituit.

După anul de probă nou alesul eventual va fi declarat de funcționar definitiv.

Postul va trebui ocupat imediat după alegere.

Ó Sinka, în 3 Februarie 1909.

(492.1—2.) Direcțiunea.

N. GRĂDINAR,

BRĂȘOV, Strada neagră Nr. 1.

Recomandă:

Cafea prăjită, Klgr. à Cor. 3-20

" " " " " 4—

" " " " " 4-80

Liqueruri fine. Rum-Jamaica. Iava Cuba. Diferite soiuri de Cognac în buteli, și tot felul de mărfuri de băcănie.

Fundată la 1876.

Institut artistic fotografic JOSEF SCHULLER & SOHN

mai înainte Leopold Adler,

BRĂȘOV,

Strada Porți Nr. 14.

Lucru solid. — Prețuri solide.

Anunț!

Se caută 2 lucrători, cari să țesutul pânzei de in cu mașin „Jacquard“ pentru Moldova (Bacău) Doritorii să se adreseze la redacțiunea scestui ziar.

„BUNA“

însoțire de credit și de depuneri în Feleacul-săsesc (Szász-fellak).

CONVOCARE.

Domnii membrii ai însoțirii de credit și de depuneri „BUNA“, se invită conform §. 33 din statute la a XII-a Adunare generală ordinară,

care se va ținea în Feleacul-Săsesc la 8 Martie st. n. 1909, la 10 oare înainte de amiază în sediul însoțire pe lângă următorul

PROGRAM:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de inspecțiune.
2. Deciziune asupra compturilor anuale și asupra împărțirii profitului curat, precum și darea absolutorului.
3. Alegerea alor 3 membrii în direcțiune conform §. 27 din statutele însoțirii.
4. Esmiterea a 2 membrii pentru verificarea procesului verbal al acestei adunări.
5. Eventuale propuneri

Din ședința Direcțiunii „BUNA“, însoțire de credit și depuneri, ținută în Feleacul-Săsesc la 29 Ian. 1909.

Direcțiunea.

Contul Bilanțului cu 31 Decemvrie 1908. — Mérleg-Számla 1908 Deczember hó 31-én.

ACTIVA — VAGYON:		Cor.	f.	PASIVA — TEHER:		Cor.	f.
1. Cassa în numărar — Pénztári készlet	891	16		1. Părți fundamentale solvite — Befizetett üzlet részek	3900		
2. Cambii de bancă — Bánk váltók	19105			2. Depuneri. — Betétek:			
3. Efecte — Érték papirok	310			a) de ale fond. de rezervă — Tartalék alap	1884	12	
				b) de ale fond. cultural — Müvelődési alap	115	81	
				c) de ale privaților — Magánbetétek	5579	01	7578
				3. Reescompt — Vizszámitolás	7500		94
				4. Interese transitoare — Átmeneti kamatok	255	93	
				5. Dividendă neridicată — Fel nem vett osztalék	128	57	
				6. Profit curat — Tiszta nyereség	852	72	
							20216
			20216				16

Contul Profite și Perderi. — Nyereség- és veszteség számla.

EȘITE — KIADÁS:		Cor.	f.	INTRATE — BEVÉTEL:		Cor.	f.
1. Interese la reescompt — Vizszámitolás után kamatok	591	86		1. Interese la cambii de bancă escomptate — Kamatok a kötvények és leszámított bankváltók után	1505	55	
2. Interese capitalizate la depuneri — Tőkésített tak. betéti kamat.	268	46		2. Interese de întârziere — Késedelmi kamatok	97	89	1603
3. Interese la fondul de rezervă — A tartalék alap	80	66		3. Proviziuni — Jutalékok			378
4. Interese la fondul cultural — Müvelődési alap	3	84		4. Taxe de înscriere și diverse — Beiratási díjak és különfélek			325
5. Interese la depun. ridicate — Felvett takarékek betéti kamatok	68	32	1013				14
6. Contribuțiuni erariale și comunale — Állami és községi adó	213	88					
7. Contribuțiuni la interese de depuneri capitalizate — Tőkésített takar. betéti kam. utáni adó	41	89	255				77
8. Chirie — Házbér			24				
9. Spese diverse — Különféle kiadások			162				09
10. Profit curat — Tiszta nyereség			852				72
							2307
			2307				72

Feleacul-Săsesc, la 31 Decemvrie 1908. — Szász-fellak, 1908 deczember hó 31-én.

Ștefan Todoran m. p.,
președinte.

Michail Baciuc m. p.,
cassar.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

- Ioan Mathe m. p. Ioan Morariu m. p. Aurel Hatoș m. p. Simion Moldovan m. p.
Dimitrie Mercan m. p. Balint Ștefan m. p.

S'a revăzut și aflat în consonanță cu cărțile duse în ordine deplină. — Megvizsgáltattott s a teljes rendben vezetett könyvekkel összhangzásban tártattott.

Feleacul-Săsesc, la 29 Ianuarie 1909. — Szász-fellak, 1909 Ianuár 29-án.

Comitetul de revisiune: — A felügyelő bizottság:

- Augustin Chereștes m. p. Ioan Botean m. p. Elie Gordon m. p.

Proiectul Direcțiunii

pentru distribuirea profitului curat de 852 cor. 72 fl.

1. Dividendă 5% după capitalul vărsat Cor. 192 46
2. Fondului de rezervă 20% 210—
3. Direcțiunii remunerație 20% 105—
4. Comitetului de inspecțiune 10% 45—
5. Președintelui remunerație 15% 123 50
6. Cassarului remunerație 15% 123 50
7. Pentru scopuri culturale 2% 16 66
8. Servitorului 10—
9. La dispunerea adunării generale. 26 60

Suma Cor. 852 72

Numărul membrilor cu finea anului 1907 a fost 163 cu 207 cote.
În decursul anului 1908 au mai intrat 6 cu 9 cote, în total 169 cu 216 cote.
Din aceștia în decursul anului au repășit 21 cu 21 cote.
Prin urmare cu finea anului 1908 au rămas 148 cu 195 cote à 20 coroane cota.

Direcțiunea.